



SPRAWOZDANIE PREZESA UOKIK

z działań podjętych w celu przeciwdziałania
praktykom nieuczciwie wykorzystującym
przewagę kontraktową

2023 ROK

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Działania Prezesa UOKiK podjęte w celu przeciwdziałania praktykom nieuczciwie wykorzystującym przewagę kontraktową w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi w 2023 roku	4
2.1. Postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową zakończone w 2023 roku	4
2.2. Pozostałe działania Prezesa UOKiK	9
3. Podsumowanie	12

1. Wprowadzenie

Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 17 listopada 2021 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. z 2023 r. poz. 1773, dalej jako: „ustawa o przewadze kontraktowej” lub „u.p.n.w.p.k.”) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej jako: „Prezes UOKiK” lub „Prezes Urzędu”) corocznie publikuje na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów sprawozdanie za rok poprzedni z działań podjętych w celu przeciwdziałania praktykom nieuczciwie wykorzystującym przewagę kontraktową, które zawiera w szczególności informacje o liczbie zawiadomień, o których mowa w art. 15 ust. 1 u.p.n.w.p.k., liczbie wszczętych i zakończonych postępowań, o których mowa w art. 13 ust. 1 u.p.n.w.p.k., a także o liczbie postępowań, o których mowa w art. 13 ust. 2 u.p.n.w.p.k.

W myśl art. 41 ust. 2 u.p.n.w.p.k., w odniesieniu do każdego zakończonego postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, sprawozdanie zawiera skrócony opis sprawy oraz wynik postępowania.

Przedmiotowe sprawozdanie jest trzecim sporządzonym na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy o przewadze kontraktowej i dotyczy działań Prezesa UOKiK podjętych w celu przeciwdziałania praktykom nieuczciwie wykorzystującym przewagę kontraktową w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych w 2023 roku.

Należy mieć przy tym na uwadze, że przepisy ukierunkowane na zwalczanie nieuczciwych praktyk handlowych między przedsiębiorcami w łańcuchu dostaw produktów rolnych i spożywczych są obecne w polskim porządku prawnym od 12 lipca 2017 roku, kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 15 grudnia 2016 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi (Dz.U. z 2020 r. poz. 1213)¹.

W okresie od 12 lipca 2017 roku do 31 grudnia 2023 roku Prezes UOKiK wszczął dwadzieścia dwa postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. W ich wyniku wydano dwadzieścia decyzji dotyczących nieuczciwych praktyk. W jedenastu z nich przedsiębiorcy zostali zobowiązani do podjęcia odpowiednich działań, dzięki czemu uniknęli kar pieniężnych. W dziewięciu przypadkach decyzje przewidywały nałożenie takich kar, a ich łączna wysokość wyniosła 1 091 502 414,80 zł.

Szczegółowe informacje na temat działań podjętych przez Prezesa UOKiK w 2023 roku zawarte zostały w dalszej części sprawozdania.

¹ Wskazana ustawa została uchylona aktualnie obowiązującą ustawą z dnia 17 listopada 2021 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi.

2. Działania Prezesa UOKiK podjęte w celu przeciwdziałania praktykom nieuczciwie wykorzystującym przewagę kontraktową w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi w 2023 roku

W 2023 roku Prezes UOKiK **wszczął 2 postępowania** w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową (postępowania wobec Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Kole oraz Carrefour Polska sp. z o.o.).

W tym samym okresie **zakończonych zostało 6 postępowania** w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. Decyzje kończące postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wydane w 2023 roku, skierowane były do następujących podmiotów: Auchan Polska sp. z o.o., SCA PR Polska sp. z o.o., Pfeifer & Langen Polska S.A., SM Mlekpól, Agri Plus sp. z o.o. oraz Agrifirm Polska sp. z o.o.

W decyzji kończącej postępowanie wobec Auchan Polska sp. z o.o. Prezes UOKiK nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną. Wyniosła ona **87 232 571,40 zł**. W 5 pozostałych decyzjach przedsiębiorcy zostali zobowiązani do podjęcia odpowiednich działań, dzięki czemu uniknęli nałożenia kar pieniężnych.

Na koniec okresu sprawozdawczego **w toku pozostawały 2 postępowania** w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, tj. postępowania wobec Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Kole oraz Carrefour Polska sp. z o.o., wszczęte w 2023 roku.

W 2023 roku do Prezesa UOKiK **wpłynęły 42 zawiadomienia** dotyczące podejrzenia stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. Ponadto, we wskazanym okresie **wszczętych zostało 11 postępowania wyjaśniających** oraz **wystosowano 18 wystąpień „miękkich”** do przedsiębiorców.

2.1. Postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową zakończone w 2023 roku

Postępowanie wobec Auchan Polska sp. z o.o.²

Prezes UOKiK stwierdził stosowanie przez Auchan Polska sp. z o.o., organizatora jednej z wiodących sieci handlowych w Polsce, praktyki nieuczciwie wykorzystującej przewagę kontraktową polegającej na **pobieraniu od dostawców produktów rolnych i spożywczych opłat za czynności związane z dystrybucją tych produktów z magazynów centralnych do poszczególnych sklepów sieci handlowej Auchan**, które to czynności stanowią integralną część działalności sieci, a nie usługę wykonywaną na rzecz dostawców.

Scentralizowany system dostarczania towarów do sklepów stanowi charakterystykę działalności dużych sieci handlowych. Tak jest również w przypadku Auchan Polska sp. z o.o., która posiada ponad 100 super- i hipermarketów. Są one projektowane i budowane w oparciu o centralizację dostaw i nie są w stanie przyjmować towarów od setek pojedynczych przedsiębiorców. Bez zaplecza infrastrukturalnego pozwalającego

² Decyzja z 8 grudnia 2023 roku, Nr RBG - 12/2023
(<https://uokik.gov.pl/prezes-uokik-nalozyl-ponad-87-mln-zl-na-auchan-polska>)

na centralizację dostaw sieć Auchan nie byłaby w stanie rywalizować ze swoimi konkurentami w obrębie nowoczesnego kanału sprzedaży.

Jak wynika z powyższego centralny transport towarów polepsza pozycję sieci. Nie jest zatem dodatkową usługą, za którą powinien płacić dostawca, a podstawowym elementem modelu biznesu sieci handlowych. W związku z tym w decyzji stwierdzono, że niedopuszczalne jest pobieranie opłat za transport towarów z głównego magazynu do sklepów sieci handlowej. W ocenie Prezesa UOKiK stosowanie tego rodzaju mechanizmu prowadzi do finansowania działalności sieci handlowej kosztem dostawców.

W decyzji kończącej postępowanie wobec Auchan Polska sp. z o.o. Prezes UOKiK **nakazał spółce zaniechanie opisanej wyżej praktyki oraz nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości 87 232 571,40 zł.**

Postępowanie wobec SCA PR Polska sp. z o.o.³

Przeprowadzone postępowanie wykazało, że SCA PR Polska sp. z o.o. (centrala zakupowa dla sklepów Intermarche) **zawierała umowy dotyczące warunków handlowych z dostawcami produktów rolno-spożywczych na dany rok z opóźnieniem, oczekując od kontrahentów uwzględnienia nowych warunków od początku tego roku.** Oznacza to, że dostawcy realizując zamówienia w okresie od 1 stycznia danego roku do dnia zawarcia umowy, nie mieli pewności na jakich zasadach i warunkach zostanie wstecznie rozliczona sprzedaż. Występowały również sytuacje, w których dostawcy byli obciążeni dodatkowymi rabatami, nieprzewidzianymi w pierwotnych umowach o dostawy.

Ponadto, spółka **uzyskiwała od dostawców rabat retrospektywny, mimo że wartość obrotu, od której strony w uprzedniej umowie uzależniły jego udzielenie, nie została osiągnięta w danym okresie rozliczeniowym.** W konsekwencji tych działań dostawcy byli pozbawiani części dochodu przysługującego im z tytułu współpracy z siecią.

W ocenie Prezesa UOKiK niedopuszczalna jest sytuacja, w której dostawcy nawet przez kilka miesięcy nie wiedzą, jakie wynagrodzenie otrzymają za sprzedane towary lub ich dochody są zmniejszane poprzez rabaty retrospektywne, które nie wynikają z podpisanych wcześniej umów.

Mając na uwadze powyższe, po zobowiązaniu się przez SCA PR Polska sp. z o.o. do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszeń oraz usunięcia ich skutków, **na spółkę nałożono obowiązek zwrotu pobranych kwot wraz z odsetkami za opisane wyżej rabaty zakwestionowane przez Prezesa UOKiK.** Ponadto, przedsiębiorca zobowiązany został do zaprzestania zawierania z dostawcami umów określających warunki rabatów na dany rok już po jego rozpoczęciu, z mocą wsteczną. Dzięki temu dostawcom będą znane warunki finansowe współpracy z siecią w momencie rozpoczęcia współpracy na konkretny okres.

Zobowiązanie dotyczyło również umów zawartych na 2023 rok i dostawców produktów rolno-spożywczych, którzy zobowiązani są do udzielania rabatu po osiągnięciu progu obrotowego. Spółka zobligowana została, by zwrócić się do dostawców z propozycją zmiany umów, tak

³ Decyzja z 24 października 2023 roku, Nr DPK - 1/2023
(<https://uokik.gov.pl/decyzja-prezesa-uokik-intermarche-zwroci-pieniadze-dostawcom>)

aby wysokość rabatu zależna była od wartości zakupów produktów w okresie od dnia zawarcia umowy (a nie jak dotychczas od początku roku) do końca 2023 roku.

Postępowanie wobec Pfeifer & Langen Polska S.A.⁴

W toku postępowania ustalono, że w umowach z rolnikami spółka Pfeifer & Langen Polska S.A. (jeden z największych producentów cukru w Polsce) zawierała **postanowienia zobowiązujące plantatorów do nabywania nasion buraków cukrowych wyłącznie od niej**. W przypadku użycia innych nasion spółka zastrzegła sobie prawo odmowy odbioru buraków.

Takie działania w ocenie Prezesa UOKiK mogły stanowić przejaw nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej przez spółkę. W toku postępowania przedsiębiorca wykazał otwartość do zmiany praktyk w kierunku oczekiwanym przez Prezesa UOKiK.

Wydana **decyzja zobowiązała spółkę do zmiany praktyk i umożliwienia zakupu rolnikom również innych odmian nasion dopuszczonych do obrotu w Polsce, których jakość zostanie potwierdzona odpowiednimi dokumentami**. Zmiana ta jest korzystna dla plantatorów, którzy teraz będą mogli nabywać nasiona nie tylko od Pfeifer & Langen S.A., ale również od innych dystrybutorów.

Zgodnie z nałożonym zobowiązaniem Pfeifer & Langen S.A. wraz z przedstawicielami dostawców buraków cukrowych ustaliła listę odmian nasion, którą rolnicy będą mogli zakupić nie tylko od spółki, ale również od producenta lub profesjonalnego dystrybutora materiału siewnego. Możliwy będzie także zakup odmian nasion spoza tej listy pod warunkiem ich wcześniejszego zgłoszenia spółce, o ile zostały dopuszczone do obrotu na terytorium Polski, zarejestrowane we właściwym rejestrze krajowym lub zagranicznym, a także zostały wyprodukowane z wykorzystaniem zapraw dopuszczonych w Polsce i kupione bezpośrednio od producenta lub profesjonalnego dystrybutora.

Rolnicy będą mieli obowiązek zgłosić wcześniej chęć takiego zakupu do spółki oraz przedstawić dokumenty potwierdzające spełnienie powyższych warunków. Będą musieli również złożyć oświadczenie o wyborze sposobu zakupu nasion w terminie co najmniej 30 dni od opublikowania przez Pfeifer & Langen S.A. listy odmian lub zawarcia umowy kontraktacji, dla rolników którzy zawarli tego typu kontrakty już po opublikowaniu listy odmian.

Postępowanie wobec Spółdzielni Mleczarskiej Mlekpól⁵

Zgodnie z ustaleniami poczynionymi w toku postępowania SM Mlekpól (jeden z największych w kraju producentów mleka i wyrobów mleczarskich, właściciel takich marek, jak m.in. Łaciate, Milko, Mazurski Smak czy Rolmlecz), podmiot skupujący mleko od ponad 8400 dostawców, którzy są jednocześnie członkami spółdzielni, narzucał spółdzielcom podpisanie umowy zawierającej niekorzystne dla nich postanowienia.

⁴ Decyzja z 16 czerwca 2023 roku, Nr RBG - 5/2023
(https://archiwum.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=19748&news_page=9)

⁵ Decyzja z 14 czerwca 2023 roku, Nr RBG - 4/2023
(https://archiwum.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=19687&news_page=11)

Wśród zidentyfikowanych, niedozwolonych praktyk znalazły się m.in. możliwość jednostronnej zmiany cennika skupu mleka przez spółdzielnię, również z mocą wsteczną, obniżanie cen w okresie wypowiedzenia umowy, utrudniony dostęp dostawców do pełnej informacji o warunkach realizacji umowy. Dostawcy musieli ponadto dostarczać mleko w każdym przypadku, nawet gdy było to niemożliwe z powodu okoliczności od nich niezależnych.

Prezes UOKiK zobowiązał SM Mlekpól do zaprzestania nieuczciwych praktyk handlowych, m.in. poprzez:

- wprowadzenie nowego wzorca umowy na dostawę mleka oraz cennika, w których zawarte będą wszelkie warunki dostaw, np. wymagane parametry jakości mleka, zasady realizacji dostaw, kary umowne (wcześniej rozproszone w różnych aktach wewnętrznych spółdzielni);
- obowiązek uzyskania zgody dostawcy na zmianę cennika skupu mleka i wprowadzenie jasnych procedur w tym zakresie;
- rezygnację z możliwości obniżania ceny płaconej dostawcy za mleko wyłącznie z powodu wypowiedzenia umowy;
- zwolnienie producenta z obowiązku dostawy mleka w przypadku wystąpienia okoliczności od niego niezależnych (np. choroby zwierząt, awarii, wprowadzenia administracyjnych ograniczeń przemieszczania się) - przed zmianami tylko SM Mlekpól przysługiwało prawo do nieodebrania mleka w razie wystąpienia siły wyższej;
- umożliwienie weryfikacji przez dostawców badań jakości mleka wykonywanych przez SM Mlekpól w niezależnym od niego laboratorium (ocena jakości ma wpływ na przyjęcie mleka i jego cenę).

Spółdzielnia uniknęła kary pieniężnej, gdyż niezwłocznie po zapoznaniu się z zarzutami Prezesa UOKiK zaproponowała zmiany umów i praktyk handlowych w kierunku oczekiwanym przez organ. Spółdzielnia dokonała również zwrotu na rzecz dostawców kwot, o które wcześniej obniżyła ceny płacone dostawcom w okresie wypowiedzenia umowy. Ponadto, została ona zobowiązana do zapłaty dostawcom odsetek liczonych od kwot tych obniżek za okres od dnia wymagalności świadczenia do dnia zapłaty.

Elementem zobowiązania było również poinformowanie dostawców o możliwości zawarcia nowej umowy oraz o nowym cenniku, zmienionych zgodnie z wymaganiami Prezesa UOKiK.

Postępowania wobec Agrifirm Polska sp. z o.o.⁶ oraz Agri Plus sp. z o.o.⁷ (tucz kontraktowy)

W ramach obu postępowań Prezes UOKiK zakwestionował fakt, iż **Agrifirm Polska sp. z o.o.** (należąca do grupy kapitałowej Royal Agrifirm Group - niderlandzkiego producenta pasz) i **Agri Plus sp. z o.o.** (należąca do grupy Smithfield Foods kontrolowanej przez chiński koncern WH Group - największy producent wieprzowiny na świecie) **nie przewidywały**

⁶ Decyzja z 27 grudnia 2023 roku, Nr RBG - 15/2023

(https://archiwum.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=20264&news_page=1)

⁷ Decyzja z 27 grudnia 2023 roku, Nr RBG - 14/2023

(https://archiwum.uokik.gov.pl/aktualnosci.php?news_id=20264&news_page=1)

w odpowiedni sposób zabezpieczenia rolników przed ryzykami związanymi z chowem trzody chlewnej w modelu tuczu kontraktowego. Co istotne, większość ryzyk w tym zakresie związana jest ze sposobem organizacji przez wskazanych przedsiębiorców (organizatorów tuczu) współpracy z rolnikami i jakością dostarczanych przez nich środków produkcji.

W modelu tuczu kontraktowego (nakładczego) rolnik zajmuje się odchowem prosiąt lub tuczy warchlaki na zlecenie koncernu mięsnego bądź producenta pasz. Otrzymuje on ściśle wytyczne co do technik chowu, w tym ilości i rodzaju podawanej paszy. Szeroko pojęte środki produkcji, jak warchlaki i pasze, a także określony zakres opieki weterynaryjnej zapewnia organizator systemu. Jest on zobowiązany do odkupu tuczników od rolnika po ustalonej cenie, w umówionym czasie i po osiągnięciu przez zwierzęta wyznaczonej wagi. W końcowym rozliczeniu potrąca należności za dostarczone producentowi trzody chlewnej środki produkcji, a także obniża wynagrodzenie za brak osiągnięcia określonych rezultatów, np. osiągniętej wagi lub nadmierne zużycie paszy. Opłacalność współpracy rolnika z organizatorem tuczu zależy w decydującej mierze od przyjętych zasad obliczania ceny w odniesieniu do jego kosztów: jakości dostarczonej paszy, zdrowotności warchlaków zakupionych od organizatora tuczu, a także zapewnionej opieki weterynaryjnej. Ponadto, zarobek rolnika uzależniony jest od potrąceń od ceny przewidzianych w umowach.

Zastrzeżenia Prezesa UOKiK wzbudziły zasady ustalania cen za tuczniki dostarczone do ww. organizatorów tuczu kontraktowego. Agrifirm Polska sp. z o.o. i Agri Plus sp. z o.o. obciążały rolnika nadmiernym ryzykiem w tym zakresie. Zlecający tucz obniżali ceny w przypadku nieosiągnięcia przez rolnika zamierzonych celów, nawet jeśli sami dostarczyli zwierzęta w stanie, który uniemożliwiał osiągnięcie wymaganej wagi lub wadliwą paszę. Takie działanie jest niedopuszczalne, ponieważ rolnicy nie powinni ponosić odpowiedzialności jeśli dochowali należytej staranności w toku procesu produkcyjnego.

W toku postępowań Prezes UOKiK zlecił wyspecjalizowanym instytutom naukowym podległym Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi przeprowadzenie analiz w celu wypracowania zasad, które ograniczałyby ryzyka rolników. Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy w Krakowie przedstawił w swojej opinii czynniki wpływające na powodzenie tuczu i jego opłacalność. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie porównał natomiast opłacalność tuczu nakładczego z tuczem prowadzonym indywidualnie.

Przedstawione opinie wpłynęły w sposób istotny na zakończenie postępowań w sprawie nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej, mimo bowiem skarg na sposób organizacji tuczu kontraktowego i zastrzeżeń Prezesa UOKiK, co do poszczególnych jego elementów, ekspertyzy obu instytutów wykazały, że ta forma produkcji rolnej może przynosić rolnikom określone korzyści. Należą do nich przede wszystkim dostęp do kapitału, większa stabilizacja produkcji, w tym pewność odbioru tuczników oraz podniesienie efektywności kosztowej, a co za tym idzie utrzymanie opłacalności chowu świń.

Mając powyższe na uwadze, **Prezes UOKiK po przeprowadzeniu postępowań przeciwko spółkom Agrifirm Polska sp. z o.o. i Agri Plus sp. z o.o., w ramach których uwzględnił obserwacje instytutów naukowych, wydał w ich sprawie decyzje zobowiązujące przedsiębiorców do zmiany stosowanych praktyk, tak aby wyeliminować z tuczu kontraktowego elementy przenoszące w sposób nadmierny ryzyko na rolnika.**

Agri Plus sp. z o.o. zobowiązała się, że wprowadzi dłuższy termin weryfikacji przez rolników dostarczonych zwierząt i pasz oraz uruchomi procedurę zgłoszenia reklamacji w przypadku prosiąt i warchlaków „niskiej jakości” (np. chorych) oraz wadliwej paszy. Nadto już w toku postępowania przedsiębiorca wprowadził istotne zmiany do postanowień umownych. Przede wszystkim zwaloryzował ceny płacone rolnikom, istotnie podnosząc stawki minimalne i maksymalne za tucznika. Spółka wycofała się również z postanowienia, które przewidywało obniżenie ceny wszystkich dostarczanych przez rolnika świń w przypadku przekroczenia przez określoną ich część limitów wagowych.

Agrifirm Polska sp. z o.o. zobowiązała się z kolei do waloryzacji cen płaconych za świnię w przypadku wzrostu kosztów mediów, które ponoszone są wyłącznie przez rolnika. Ponadto, spółka będzie musiała ponosić koszty zakupu środków medycznych do szczepień przeciwko wirusowi PCV2 (Circovirus świń typu 2) w sytuacji, gdy zwierzęta nie były szczepione przed przybyciem do rolnika prowadzącego tucz kontraktowy. Zobowiązanie dotyczy również terminów reklamacji. W przypadku zwierząt będzie to 10 dni, przy czym reklamacja złożona między 8 i 10 dniem będzie wymagała obecności komisji, w skład której wchodzić będą przedstawiciele rolnika, Agrifirm Polska sp. z o.o., dostawcy warchlaków oraz niezależny lekarz weterynarii. Czas na reklamację wadliwej paszy będzie wynosił 21 dni.

Wyeliminowane zostaną także postanowienia, które uprawniają Agrifirm Polska sp. z o.o. do dokonywania obniżenia ceny za każdego tucznika oddanego do ubojni, w przypadku przekroczenia progów upadków określonych w umowie. Spółka będzie również organizowała raz na kwartał w latach 2023-2025, szkolenia dla rolników dotyczące sposobów poprawy wyników produkcyjnych oraz zasad waloryzacji ich wynagrodzenia. Po 2025 r. zamieści na swojej stronie broszurę informacyjną na ten temat.

Wydane przez Prezesa UOKiK **decyzje zobowiązujące mają przyczynić się do ograniczenia ryzyk ponoszonych przez rolników i zwiększyć opłacalność produkcji trzody chlewnej** w przypadku tych hodowców, którzy zdecydowali się pracować w modelu tuczu nakładczego.

2.2. Pozostałe działania Prezesa UOKiK

Postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową wszczęte w 2023 roku (pozostające w toku na koniec 2023 roku)

W 2023 roku zostały wszczęte 2 postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, które pozostawały w toku na dzień jego zakończenia.

Pierwsze z nich dotyczy praktyk Carrefour Polska sp. z o.o. W ramach przedmiotowego postępowania - podobnie jak w opisaney wcześniej sprawie wobec Auchan Polska sp. z o.o. - Prezes UOKiK zarzucił sieci pobieranie od dostawców produktów rolnych i spożywczych opłat (oraz rabatów) za czynności związane z dystrybucją tych produktów z jej magazynów centralnych do poszczególnych sklepów sieci Carrefour. W ocenie Prezesa UOKiK wskazane wyżej czynności logistyczne stanowią integralną część działalności spółki a nie usługę wykonywaną na rzecz dostawców, w związku z czym pobieranie za nią dodatkowych opłat może stanowić nieuczciwe wykorzystanie przewagi kontraktowej.

Drugie z postępowań zainicjowane zostało wobec Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Kole. Praktyki kwestionowane w ramach tego postępowania polegały na:

- stosowaniu w umowach z dostawcami mleka postanowienia umożliwiającego spółdzielni jednostronną zmianę cennika skupu mleka,
- kształtowaniu przez mleczarnię treści stosunku umownego z dostawcami mleka w sposób uniemożliwiający im weryfikację wyników badań jakościowych mleka, co może skutkować obniżeniem ceny mleka lub odstąpieniem od umowy przez Okręgową Spółdzielnię Mleczarską w Kole,
- stosowaniu w umowach z dostawcami mleka postanowienia zobowiązującego dostawców do zwrotu części ceny za mleko już dostarczone i spełniające wymogi jakościowe w czasie dostawy wyłącznie z powodu zmiany podmiotu skupującego.

Inne działania Prezesa UOKiK

W 2023 roku **wszczęto 11 postępowań wyjaśniających z zakresu przewagi kontraktowej.** Postępowania te dotyczyły co do zasady 2 obszarów rynku rolno-spożywczego.

Pierwszy z nich obejmuje **relacje podmiotów działających na rynku produkcji i przetwórstwa mleka.** W ramach prowadzonych postępowań - w reakcji na zgłoszenia otrzymane od uczestników rynku - Prezes UOKiK przede wszystkim weryfikował warunki współpracy spółdzielni mleczarskich z dostawcami mleka surowego.

Drugi obszar odnosi się do **praktyk stosowanych przez głównych producentów wyrobów ziemniaczanych, takich jak frytki i chipsy, działających w Polsce.** Wszczęte postępowania wyjaśniające miały na celu zbadanie warunków współpracy wskazanych podmiotów z rolnikami w zakresie m.in. warunków realizacji dostaw, zasad ustalania wynagrodzenia dla rolników (w tym jego poszczególnych składowych), warunków badań jakościowych dostarczanego surowca, jak również stosowania kar umownych.

Warto także nadmienić, że w celu **weryfikacji sytuacji panującej na rynku skupu malin** Prezes UOKiK w lipcu 2023 r., w toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego, zlecił Inspekcji Handlowej realizację kontroli mającej na celu zbadanie zjawisk lub procesów gospodarczych jakie zachodzą na rynku świeżych owoców, tj. sposobu funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie skupu świeżych malin, w tym w szczególności sposób ustalania cen skupu malin.

Głównym celem działań kontrolnych, którymi objęto ponad 70 punktów skupu znajdujących się na terenie województwa lubelskiego oraz mazowieckiego, było zbadanie poziomu cen skupu malin oraz sposobu ich ustalania. Miało to służyć sprawdzeniu, czy punkty skupu prowadzą niezależną politykę handlową (zwłaszcza w zakresie ustalania cen za skupowane owoce).

Jednocześnie, w toku innego postępowania wyjaśniającego - w ramach którego badano **praktyki kilkunastu podmiotów działających na rynku skupu i przetwórstwa owoców miękkich** - Prezes UOKiK m.in. przeprowadził kontrole u 5 największych przetwórców w Polsce. Kontrole te służyły sprawdzeniu sposobu ustalania cen malin oraz warunków współpracy handlowej przetwórców malin z ich dostawcami. Podstawowym celem

podejmowanych działań była weryfikacja, czy praktyki stosowane przez przetwórców są zgodne z prawem ochrony konkurencji oraz przepisami z zakresu przewagi kontraktowej.

Informacje uzyskane w toku ww. interwencji pozwoliły Prezesowi UOKiK zgromadzić szeroki zestaw danych na temat sytuacji panującej na rynku owoców oraz, w dalszej kolejności, podjąć działania ukierunkowane na dostosowanie do przepisów ustawy o przewadze kontraktowej praktyk handlowych przedsiębiorców, które wzbudziły zastrzeżenia organu.

3. Podsumowanie

W ramach przedstawionych interwencji wykorzystywano różnorodne instrumenty przyznane Prezesowi UOKiK na mocy przepisów prawa.

W ramach działań realizowanych przez organ w 2023 r. kluczowe znaczenie miało wydanie sześciu decyzji kończących postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. W jedynej decyzji przewidującej nałożenie kary pieniężnej (wobec Auchan Polska sp. z o.o.) jej wysokość wyniosła 87 232 571,40 zł. W pozostałych przypadkach (decyzje wobec SCA PR Polska sp. z o.o., Pfeifer & Langen Polska S.A., SM Mlekoop, Agri Plus sp. z o.o. oraz Agrifirm Polska sp. z o.o.) przedsiębiorcy zobowiązani zostali do podjęcia odpowiednich działań mających na celu zmianę stosowanych praktyk, dzięki czemu uniknęli nałożenia kar pieniężnych. Do zmiany zachowania przedsiębiorców prowadziły również kierowane do nich tzw. „wystąpienia miękkie”, umożliwiające im dostosowanie swojej działalności do wymogów Prezesa UOKiK, bez konieczności podejmowania działań władczych.

W razie ustalenia, że podmioty działające na rynku rolno-spożywczym mogły wykorzystywać przewagę kontraktową nad słabszymi ekonomicznie kontrahentami Prezes UOKiK inicjował kolejne postępowania w sprawie praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową. W rezultacie, w 2023 r., wszczęte zostały postępowania wobec Carrefour Polska sp. z o.o. oraz Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Kole.

Jednocześnie, wszczętych zostało 11 postępowań wyjaśniających z zakresu przewagi kontraktowej.

Należy mieć przy tym na uwadze, że zaprezentowane w niniejszym opracowaniu interwencje stanowiły najważniejsze obszary zainteresowania Prezesa UOKiK w 2023 r. Niezależnie od powyższego, Prezes UOKiK stale monitorował oraz podejmował czynności również w zakresie wykraczającym poza obszary przedstawione w sprawozdaniu, uwzględniając przy tym czynniki takie jak aktualnie panująca na rynku sytuacja czy też problematyka wpływających do organu zawiadomień.